

Kudryavtsev A. I., Gorchak V. V., Nikolenko O. I. Місце теоретичної підготовки учнів середніх класів на уроках фізичної культури = Garden of theoretical preparation of students competing were the lessons physical culture. Journal of Education, Health and Sport. 2016;6(12):655-665. eISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.221338>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/4109>

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 754 (09.12.2016).
754 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author (s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 05.12.2016. Revised 20.12.2016. Accepted: 25.12.2016.

МІСЦЕ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кудрявцев А. І., Горчак В. В., Ніколенко О. І.

**Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна**

**Garden of theoretical preparation of students competing were the lessons physical
culture**

Kudryavtsev A. I., Gorchak V. V., Nikolenko O. I.

**National University of water management and nature resources use, Rivne,
Ukraine**

Анотація. Метою роботи є розробка та експериментальна перевірка системи тестового контролю і оцінки якості знань з дисципліни «Фізична культура» для підвищення ефективності теоретичних знань учнів середніх класів. Нами вивчалась ефективність створеної системи. Виявлено, що теоретичні знання учнів з дисципліни «Фізична культура» знаходяться на

досить невисокому рівні та потребують подальшого поглиблення й заохочення дітей до їх вивчення, що в більшій мірі відповідає дійсності. Тому апробовану систему тестування можна вважати ефективною та такою, що дає достовірну інформацію.

Ключові слова. Фізична культура, фізичне виховання, теоретичні знання учнів, оцінка якості знань, система тестового контролю.

Abstract. The aim is to develop and pilot test system test control and evaluation of the quality of knowledge in the discipline "Physical Culture" to improve theoretical knowledge of secondary school. We studied the effectiveness of the established system. Found that students with theoretical knowledge of the subject "Physical Culture" are at quite a high level and not require further deepening and encouraging children to their study, which to a large extent true. So the system of testing can be considered effective and one that gives reliable information.

Key words. Physical education, physical education, theoretical knowledge of students' knowledge assessment system test control.

Аннотация. Целью работы является разработка и экспериментальная проверка системы тестового контроля и оценки качества знаний по дисциплине «Физическая культура» для повышения эффективности теоретических знаний учеников средних классов. Нами изучалась эффективность созданной системы. Выявлено, что теоретические знания учащихся по дисциплине «Физическая культура» находятся на весьма не высоком уровне и требуют дальнейшего углубления и поощрения детей к их изучению, что в большей степени соответствует действительности. Поэтому апробированную систему тестирования можно считать эффективной и дающей достоверную информацию.

Ключевые слова. Физическая культура, физическое воспитание, теоретические знания учеников, оценка качества знаний, система тестового контроля.

Вступ. У даний час в загальноосвітніх школах на уроках фізичної культури

майже не приділяють уваги теоретичним знанням учнів. Одним з шляхів вирішення цієї проблеми є підвищення керованості процесом навчання учнів через систему контролю їх знань.

Об'єктивізація оцінки якості освіти може бути досягнута за наявності добре структурованої моделі знань і величезного числа експертних тестових завдань, розроблених великим числом педагогів, експертів. Для подібних цілей зручніше створювати моделі знань модульно [9].

Існують акредитаційні вимоги до оцінки рівня підготовленості школярів відповідно державним стандартам, які можна вважати за модельні характеристики оволодіння системою знань, умінь і навиків.

Система фізкультурної освіти не є виключенням і їй властива ще більша проблематичність, пов'язана не тільки з освоєнням знань, але і з оволодінням руховими вміннями, що вимагають відповідної фізичної підготовки [1, 2].

Таким чином, проблема створення системи тестового контролю і оцінки знань учнів середніх класів є актуальною і малорозробленою [7, 12].

Аналіз останніх досліджень. Аналіз наукової і спеціальної літератури, періодичних видань, матеріалів міжнародної мережі «Інтернет» дозволив вивчити існуючі підходи, дані, сучасні представлення вітчизняних і зарубіжних фахівців щодо проблеми контролю знань студентів, виявити малодосліджені питання, оцінити внесок фахівців в розробку даної проблеми і роль власних досліджень. Розробка питань теорії навчання традиційно посідає чільне місце в сучасній педагогічній і спортивній науці. Значна увага у сучасних дослідженнях приділяється проблемам вивчення структури пізнавальної діяльності та сутності і вдосконалення процесу формування знань учнівської та студентської молоді [13, 14, 15]. Так, авторами [7, 12] розроблено критерії оцінювання теоретико-методичної підготовленості учнів з фізичної культури, запропоновано комплексну оцінку контролю навчальних досягнень учнів з фізичної культури, яка містить також оцінювання теоретичної підготовки [8, 10, 15]. Проте, визначаючи позитивні сторони розроблених технологій оцінювання теоретико-методичних знань учнів з фізичної культури, треба визнати: очевидною є складність

використання зазначених критеріїв у практичній діяльності вчителя фізичної культури, відсутність чіткості і достатньої обґрунтованості рівнів засвоєння знань, які відповідали б теорії їх формування. Тому авторами програми з фізичної культури при розробці теоретичного розділу програми були враховані основні вимоги до вдосконалення пізнавальної діяльності учнів, що сприятиме підвищенню рівня теоретичних знань. Формування теоретичних знань, на відміну від інформації, є таким процесом, при якому поступово утворюється система тісно пов'язаних між собою думок і понять [4, 11]. Так, в роботах авторів [7, 12, 13] було виявлено, що у сучасних школярів ставлення до уроків фізичної культури стає негативним у зв'язку з невідповідністю між потребами дітей і змістом уроків фізичної культури, відсутністю спрямованості на інтелектуальний розвиток під час уроків, обґрунтованої теоретичної складової, відсутність цих знань з фізичної культури в учнів і невміння застосовувати ці знання на практиці, нерозуміння школярами значення і функцій фізичної культури для власного розвитку і для суспільства. Практика показує, що відсутність у школярів теоретичних знань з фізичної культури різко знижує ефективність навчання і виховання, зменшує інтерес до занять фізичними вправами, заважає появі в учнів позитивного ставлення і потреби в систематичних самостійних заняттях фізичною культурою [3, 5, 6]. Значення теоретичного матеріалу обумовлено і тим, що він безпосередньо впливає на формування індивідуальної фізичної культури особистості і є складовою неспеціальної фізкультурної освіти, хоча і не робить прямого і безпосереднього впливу на фізичне вдосконалення дітей середнього шкільного віку, тим не менш, сприяє суттєвому підвищенню цілеспрямованості та ефективності процесу фізичного виховання [9, 10, 14].

Виходячи з аналізу літературних джерел, можемо стверджувати, що методика оцінки засвоєння теоретичних знань з фізичної культури не є інформативною, надійною і стандартизованою. Тобто, вона є такою, що потребує додаткового удосконалення та розроблення. Теоретичні знання не систематизовані і потребують додаткового контролю. Даний контроль можна здійснювати у формі тестувань різного характеру.

Тому, в умовах загальноосвітніх закладів поступово загострюється проблема модернізації викладання предмету «Фізична культура» з необхідним розширенням теоретичної підготовки учнів, що й обумовило актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є розробка системи тестового контролю і оцінки якості знань з дисципліни «Фізична культура» для підвищення ефективності теоретичних знань учнів середніх класів.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання:

Проаналізувати в науковій і спеціальній літературі форми і методи педагогічного контролю теоретичних знань учнів.

Визначити готовність учнів до вивчення теоретичної підготовки на уроках фізичної культури.

Визначити ефективність розробленої системи тестового контролю знань учнів в організації і методиці учбового процесу на уроках фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. Дослідження проводилося на базі ЗОШ с. Полісся Коростенського району Житомирської області. В ньому приймали участь учні 8-9 класів. Для отримання інформації з окремих проблем дослідження і з метою доповнення даних було проведено опитування. Діти були поділені на дві категорії респондентів: дівчата та хлопці. Для кожної з вище згаданих категорій були розроблені відповідні анкети. Їх початок, як правило, носив характер бесіди, де роз'яснювалися цілі і завдання дослідження, а також спосіб заповнення анкет. Це дозволяло краще ознайомитися з особливостями респондентів і адаптувати до них програму основного опитування, що поєднує інтерв'ю і анкетування. Для отримання, якісної оцінки відношення учнів до предмету "Фізична культура" було запропоновано 23 питання. Кожне питання було позитивним і негативним твердженням, яке стосувалося певного аспекту даного предмету. Відповіді на питання вибиралися із значень 1, 2, 3, 4, 5, що відображало інтенсивність думки

респондента. Вибір одиниці позначає повну згоду з позитивною оцінкою, вибір п'ятірки – повна згода з негативною оцінкою. Проміжна оцінка могла бути вибрана з цифр 2, 3, 4. Трійка позначає нейтральне відношення до даного аспекту.

Дані проведеного тестування підтвердили, що рівень теоретичних знань не є таким, який відповідав би належному ступеню обізнаності учнів з даного предмету. Результати тестування хлопців і дівчат мають зовсім незначні розбіжності. Є питання, на які близько 100% учнів 8-9 класів знали чітку відповідь. Також у тесті їм зустрічалися питання, на які змогли дати відповідь менше 20%. Питання можна розділити на декілька груп, що будуть відноситись до однієї, або декількох схожих тем. До першої групи можна віднести питання, які пов'язані з Олімпійськими іграми та їх символікою. Визначивши середню кількість правильних відповідей, маємо такий результат: у дівчат – 69,7%, у хлопців – 60,2%.

У другу групу увійшли теми: здоров'я, активний відпочинок, гігієна та попередження травматизму. Середня кількість правильних відповідей – 40,9% у дівчат та 53,6% – у хлопців.

Третя група – фізичні вправи, фізичний розвиток, фізична культура. 34,3% та 25% правильних відповідей у дівчат та хлопців відповідно.

З отриманих результатів видно, що учні більш-менш добре відповіли на питання, які стосуються Олімпійських ігор. Дівчата навіть перевищили результати хлопців майже на 10%.

У інших групах питань результати гірші, особливо у третій, де йдеться про фізичні вправи, фізичний розвиток та фізичну культуру. Майже у всіх питаннях цієї групи учні показали дуже низький рівень знань. Отже зрозуміло, що темам, які відносились до неї, треба приділяти більше уваги. Хлопці у цій групі питань відстали від дівчат більше ніж на 15% правильних відповідей. Вони змогли відповісти лише на 29% питань.

У групі, куди увійшли питання здоров'я, гігієни та активного відпочинку, хлопці дали майже на 10% більше правильних відповідей ніж дівчата. Але і тут ми не побачили високого рівня знань.

Також було проведено анкетування, «Відношення до предмету фізична культура», з якого видно, що більшість хлопців хочуть додатково займатися у спортивних секціях, їм цікавий предмет та вправи, які виконуються на уроках. Вони погоджуються з тим, що даний предмет вимагає спостережливості та кмітливості.

Менша кількість дівчат погодились з такими твердженнями: предмет цікавий, їм подобається як проводять заняття.

Але і хлопці, і дівчата хотіли б займатися вправами по вибору. Одним більше подобається футбол, іншим волейбол, кожен хоче вивчати улюблену тему.

До кожного твердження учні ставляться по різному, далеко не всі розуміють що предмет «Фізична культура» знадобиться для майбутньої роботи та у подальшому житті. «Рух – це життя, а життя – це рух», і саме фізичні вправи допоможуть прожити його здоровою Людиною, з міцним, розвиненим тілом. Фізична культура загартовує не тільки тіло, але і характер.

Виховання в учнів інтересу до занять фізичною культурою є предметом особливої уваги. Це пов'язано з тим, що в підлітковий вік у школярів відбувається перехід від природної потреби у рухах в усвідомлену необхідність занять фізичними вправами. Такий підхід, як відомо, потребує вольових зусиль учнів, що в підлітковому віці ще не достатньо сформовані. Тому, необхідно значно підсилити мотиви і заохотити старших підлітків до регулярних занять фізичними вправами.

Результати нашого анкетування показали небайдужість до цього предмету, але і не показали високої зацікавленості. З тим, що теоретичні знання необхідно вивчати, погодились 72% хлопців та 56% дівчат.

За допомогою анкетування «Відношення до предмету «Фізична культура» ми побачили небайдужість учнів до даної дисципліни, але і очікуваної зацікавленості вони не проявили. Отже результати анкетування близькі до нейтральних.

Результати проведеного тестування показали слабкі знання теоретичного матеріалу. Учні середніх класів ЗОШ с. Полісся не готові до такого контролю, вони потребують підвищення теоретичної бази знань.

Розроблена система тестового контролю теоретичних знань учнів з фізичної культури, в організації і методиці учбового процесу показала результат, який і передбачався – теоретичні знання учнів з дисципліни «Фізична культура» знаходяться на досить не високому рівні та потребують подальшого поглиблення й заохочення дітей до їх вивчення, що в більшій мірі відповідає дійсності. Тому апробовану систему тестування можна вважати ефективною та такою, що дає достовірну інформацію.

Висновки. Фізичне виховання в навчальних закладах створює основу здорового способу життя, гармонійного розвитку, міцного здоров'я, повноцінного функціонування та життєдіяльності людини. Отримуючи на уроках практичні знання, досить часто втрачається та необхідна для їх використання теоретична підготовка. Адже неможливо застосувати такі необхідні щоденно вміння, не знаючи їх теоретичного підґрунтя, особливостей та характеристик. Це багато в чому посилює проблему правильного формування в учнів уявлення про фізичну культуру та спорт, які досить часто зводяться лише до необґрунтованого, постійного повторення певного ряду вправ. В результаті чого в дітей втрачається інтерес, виявляється незадоволеність та низький рівень психологічного комфорту на уроках фізичної культури. Враховуючи це, теоретичні знання з фізичного виховання є такими ж необхідними як і з кожного предмету і потребують аналогічної перевірки.

Поєднуючи практичні вправи з цікавими фактами та досягненнями в галузі спорту, які можна подавати в вигляді невеликих 2-3 хвилинних повідомлень, різноманітних вікторин, завдань можна досягти набагато кращих результатів та зацікавити більше дітей до уроків фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть присвячені вивченню рівня теоретико-методичних знань з предмету «Фізична

культура» учнями середнього шкільного віку з урахуванням мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Література

1. Бар-Ор О. Здоровье детей и двигательная активность: от физиологических основ до практического применения / О. Бар-Ор, Т. Роуланд. – К.: Олимпийская литература, 2009. – 528 с.
2. Янсон Ю.А. Физическая культура в школе. Научно-педагогический аспект. Книга для педагога. – Ростов н / Д: «Феникс», 2009. – 635 с.
3. Горбенко О. Фізична культура як цінність українського суспільства // Молода спортивна наука України. – Львів: ЛДІФК, 2000. – Випуск 4. – С. 7-9.
4. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України / За ред. М.Д. Зубалія. 2-е вид., переробл. і доп. – К., 1997. – 36 с.
5. Єфімова Л.Г. Народні національні ігри в процесі виховної та навчальної роботи в національній школі // Тез. доп. наук. практ. конф. Частина 1. – Тернопіль. – 1992. – С. 200-201.
6. Запорожец А.В. Развитие произвольных движений. – М.: АПН РСФСР, 1960. – С. 236-256.
7. Герасимова Н.А. Интегральная технология обучения в физкультурном образовании школьников: дис. .канд. пед. наук. – СПб., 2003. – 251 с.
8. Григус І. Покращення фізичної підготовленості, функціонального стану та фізичної працездатності підлітків / І. Григус // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 1. – С. 110–113.
9. Железняк Ю.Д., Минбулатов В.М. Теория и методика обучения предмету «Физическая культура»: учеб. пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 272 с.
10. Лопухина А.С. Инновационность контроля качества физкультурного образования школьников: Учебное пособие для учителей физической культуры, преподавателей, студентов и аспирантов факультета физической культуры. – Вологда: ВГПУ, 2009. – 88 с.

11. Лукьяненко В.П. Терминологическое обеспечение развития физической культуры в современном обществе: монография. – М.: Советский спорт, 2008. – 168 с.

12. Саїнчук М.М. Ціннісна орієнтація старшокласників до отримання теоретичних знань із фізичної культури // Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. Вип. 15: у 4-х т. – Л.: ЛДУФК. – 2011. – Т.2. – С. 227-232.

13. Теорія і методика фізичного виховання / За ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008. – Т. 2. – 368 с.

14. Томенко О.А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді: автореф. дис. д.фіз.вих. – К., 2012. – 39 с.

15. Фізична культура в школі : 1 - 9 класи : методичний посібник / за загальною редакцією С.М. Дятленко. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 352 с.

References

1. Bar-Or O. Zdorov'e detej y` dvy`gatel'naya akty`vnost': ot fy`zy`ology`chesky`x osnov do prakty`cheskogo pry`meneny`ya / O. Bar-Or, T. Rouland. – K.: Oly`mpy`jskaya ly`teratura, 2009. – 528 s.

2. Yanson Yu.A. Fy`zy`cheskaya kul`tura v shkole. Nauchno-pedagogy`chesky`j aspekt. Kny`ga dlya pedagoga. – Rostov n / D: «Feny`ks», 2009. – 635 s.

3. Gorbenko O. Fyzy`chna kul`tura yak cinnist` ukrayins`kogo suspil`stva // Moloda sporty`vna nauka Ukrayiny`. – L`viv: LDIFK, 2000. – Vy`pusk 4. – S. 7-9.

4. Derzhavni testy` i normaty`vy` ocinky` fizy`chnoyi pidgotovlenosti naselennya Ukrayiny` / Za red. M.D. Zubaliya. 2-e vy`d., pererorbl. i dop. – K., 1997. – 36 s.

5. Yefimova L.G. Narodni nacional`ni igry` v procesi vy`hovnoyi ta navchal`noyi roboty` v nacional`nij shkoli // Tez. dop. nauk. prakt. konf. Chasty`na 1. – Ternopil`. – 1992. – S. 200-201.

6. Zaporozhecz A.V. Razvy`tye proy`zvol`nyh dvy`zheny`j. – M.: APN RSFSR, 1960. – S. 236-256.

7. Gerasy`mova N.A. Y`ntegral`naya texnologiy`ya obucheny`ya v fy`zkul`turnom obrazovany`y` shkol`ny`kov: dy`s. .kand. ped. nauk. – SPb., 2003. – 251 s.

8. Grygus I. Pokrashennya fizy`chnoyi pidgotovlenosti, funkcional`nogo stanu ta fizy`chnoyi pracezdatnosti pidlitkiv / I. Grygus // Nova pedagogichna dumka. – 2014. – # 1. – S. 110–113.

9. Zheleznyak Yu.D., My`nbulatov V.M. Teory`ya y` metody`ka obucheny`ya predmetu «Fy`zy`cheskaya kul`tura»: ucheb. posoby`e dlya stud. vyssh. ped. uchebn. zavedeny`j. – M.: Y`zdatel`sky`j centr «Akademy`ya», 2004. – 272 s.

10. Lopuxy`na A.S. Y`nnovacy`onnost` kontrolya kachestva fy`zkul`turnogo obrazovany`ya shkol`ny`kov: Uchebnoe posoby`e dlya uchy`telej fy`zy`cheskoj kul`tury, prepodavatelej, studentov y` aspy`rantov fakul`teta fy`zy`cheskoj kul`tury. – Vologda: VGPU, 2009. – 88 s.

11. Luk`yanenko V.P. Termynology`cheskoe obespecheny`e razvy`ty`ya fy`zy`cheskoj kul`tury v sovremennom obshhestve: monografy`ya. – M.: Sovetsky`j sport, 2008. – 168 s.

12. Sayinchuk M.M. Cinnisna oriyentaciya starshoklasny`kiv do otry`mannya teorety`chny`x znan` iz fizy`chnoyi kul`tury` // Moloda sporty`vna nauka Ukrayiny`: zb. nauk. pracz` z galuzi fizy`chnogo vy`xovannya, sportu i zdorov'ya lyudy`ny`. Vy`p. 15: u 4-x t. – L.: LDUFK. – 2011. – T.2. – S. 227-232.

13. Teoriya i metody`ka fizy`chnogo vy`hovannya / Za red. T.Yu. Krucevy`ch. – K.: Olimpijs`ka literatura, 2008. – T. 2. – 368 s.

14. Tomenko O.A. Teorety`ko-metodologichni osnovy` nespecial`noyi fizkul`turnoyi osvity` uchnivs`koyi molodi: avtoref. dy`s. d.fiz.vy`h. – K., 2012. – 39 s.

15. Fizy`chna kul`tura v shkoli : 1 - 9 klasy` : metody`chny`j posibny`k / za zagal`noyu redakciyeyu S.M. Dyatlenko. – K.: Litera LTD, 2013. – 352 s.